

Dr. Öğr. Üyesi Sezen KAMA IŞIK

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Anayasa Hukuku Anabilim Dalı

**GÜNCEL GELİŞMELER IŞIĞINDA
HALK TEŞEBBÜSÜ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR CETVELİ.....	XVII
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

DOĞRUDAN DEMOKRASİ KAVRAMLAR, ARAÇLAR, SORUNLAR VE GÖRÜŞLER

I. Kuramsal Açıdan Demokrasi ve Klasik Ayrım	7
A. Doğrudan Demokrasi ve Tarihsel Gelişimi.....	14
B. Temsili Demokrasi.....	20
C. Yarı Doğrudan Demokrasi.....	27
II. Katılımcı Demokrasi	30
A. Katılımın Anlamı: Dijitalleşme ve Slaktivizm	36
B. Katılımın Artışı: Dijitalleşme ve Akışkan Demokrasi.....	40
III. Doğrudan Demokrasinin Uygulanabilirliği.....	44
IV. Doğrudan Demokrasi Araçları	48
A. Referandum (Halk Oylaması).....	53
1. Kavram	53
2. Türleri.....	57
a. Başlatan Makam Açısından	57
(i) Halk Referandumu (Olağan - Kontrolsüz Referandum)	57
(ii) Yönetim Referandumu (Olağandışı - Kontrollü Referandum)	58

b. Yöntem Açısından	58
(i) Zorunlu Referandum	59
(ii) İhtiyari Referandum (İsteğe Bağlı Referandum)	60
c. Hukuki Bağlayıcılık- Sonuç Açısından.....	61
(i) Danışma Referandumu (İstişari Referandum)	61
(ii) Bağlayıcı Referandum (Onay- Karar Referandumu- Tasdiki- Kararlaştırıcı Referandum) ..	63
(iii) Yapıcı Referandum.....	63
(iv) Ön Oylama.....	64
d. Konusu Açısından	64
(i) Anayasa Referandumu	64
(ii) Yasama Referandumu.....	65
(iii) Uluslararası Referandum (Milletlerarası Referandum)	65
(iv) Diğer (İdari- Mali) Referandumlar.....	67
e. Uygulama Alanı Açısından	67
(i) Ulusal Referandum.....	67
(ii) Yerel Referandum.....	67
B. Halk Teşebbüsü	68
C. Halk Vetosu (Halkın Vetosu).....	69
D. Halkın Geri Çağırması (Azil- Recall)	71
V. Doğrudan Demokrasi Araçlarının Sınıflandırılmasında Sorunlar	75
A. Dar Anlamda Referandum- Geniş Anlamda Referandum.....	75
B. Referandum- Plebisit.....	76
C. Halk Teşebbüsü- Referandum	80
VI. Doğrudan Demokrasi ve Araçlarına İlişkin Görüşler	83
A. Destekleyen Görüşler.....	83
B. Karşıt Görüşler	86

İkinci Bölüm

HALK TEŞEBBÜSÜ

I. Halk Teşebbüsü Kavramı.....	91
II. Türleri.....	95
A. Konusu Açısından.....	95
1. Anayasal Halk Teşebbüsü.....	95
2. Yasal Halk Teşebbüsü.....	95
B. Usulü Açısından.....	96
1. Tasarılı Halk Teşebbüsü.....	97
2. Tasarısız Halk Teşebbüsü.....	99
3. Doğrudan Halk Teşebbüsü.....	101
4. Dolaylı Halk Teşebbüsü.....	102
III. Genel Olarak Yapılış Usulü.....	103
A. Sürecin Başlatılması.....	104
B. Teşebbüs Metninin İmza Süreci.....	107
C. İmza Sürecine İlişkin Sorunlar.....	109
D. Teşebbüs Metninin Geri Çekilmesi.....	113
E. Teşebbüs Metninin İncelenmesi.....	115
1. Ön Denetim.....	115
2. Yargısal Denetim.....	117
a. Referandum Öncesi.....	118
b. Referandum Sonrası.....	121
F. Yasamanın Karşı Tasarı Hazırlaması.....	124
G. Oylama.....	125
IV. Karşılaştırmalı Hukukta Halk Teşebbüsü.....	126
A. İsviçre.....	126
1. Aargau (Argovie).....	129
2. Appenzell Ausserrhoden (Appenzell Rhodes Extérieures) ..	130
3. Appenzell Innerrhoden (Appenzell Rhodes-Intérieures)	130
4. Basel- Landchaft (Bâle-Campagne).....	131

5. Basel-Stadt (Bâle-Ville).....	131
6. Bern (Berne).....	132
7. Cenevre (Geneva- Genève).....	133
8. Fribourg (Freiburg).....	134
9. Glarus (Glaris).....	135
10. Graubünden (Grisons).....	135
11. Jura.....	136
12. Lucerne.....	136
13. Neuchâtel (Neuenburg).....	137
14. Nidwalden (Nidwald).....	137
15. Obwalden (Obwald).....	138
16. Schaffhausen (Schaffhouse).....	138
17. Schwyz (Schwytz).....	139
18. Solothurn (Soleure).....	139
19. St. Gallen (St. Gall).....	140
20. Thurgau (Thurgovie).....	141
21. Ticino (Tessin).....	141
22. Uri.....	142
23. Valais (Wallis).....	142
24. Vaud (Waadt).....	143
25. Zug (Zoug).....	144
26. Zürich (Zurich).....	144
B. Amerika Birleşik Devletleri (Eyaletler).....	145
1. Alaska.....	146
2. Arizona.....	146
3. Arkansas.....	147
4. Florida.....	147
5. Güney Dakota.....	148
6. Idaho.....	148
7. Illinois.....	149

8. Kaliforniya.....	149
9. Kolorado.....	150
10. Kuzey Dakota.....	150
11. Maine.....	151
12. Massachusetts.....	151
13. Michigan.....	152
14. Mississippi.....	152
15. Missouri.....	153
16. Montana.....	153
17. Nebraska.....	154
18. Nevada.....	154
19. Ohio.....	154
20. Oklahoma.....	155
21. Oregon.....	155
22. Utah.....	155
23. Washington.....	156
24. Wyoming.....	156
C. Halk Teşebbüsü Kurumuna Anayasal Düzeyde Yer Veren Ülkeler.....	157
D. Genel Değerlendirme.....	170
V. Halk Teşebbüsüne İlişkin Görüşler.....	175
A. Destekleyen Görüşler.....	175
B. Karşıt Görüşler.....	178

Üçüncü Bölüm

21. YÜZYILDA HALK TEŞEBBÜSÜNE İLİŞKİN GELİŞMELER

I. Dijitalleşmenin Anayasa Hukukuna Etkileri (Klasik Anayasacılığın Dönüşümü).....	189
A. Dijital Anayasacılık.....	193

B. Dijital Demokrasi (Dijitalleşmenin Demokrasi Teorisine Etkileri)	196
II. Halk Teşebbüslerinde Dijital Teknolojilerin Kullanımı ve Öne Çıkan Örnekler.....	202
A. Avrupa Halk Teşebbüsü.....	203
B. İsviçre Örneği.....	217
C. Estonya Örneği.....	219
D. Finlandiya Örneği	223
E. Letonya Örneği.....	226
III. Halk Teşebbüsleri ve Dijitalleşme Sürecine İlişkin Değerlendirme	229
SONUÇ	237
KAYNAKÇA.....	245